

Ramon Aramon al petit pis de la Gran Via, 600, de Barcelona, des d'on operava el IEC, l'any 1961.

La tenacitat indefallent de Ramon Aramon

Un any de commemoracions. L'exposició que, des del dia 5 fins al 30 de maig, l'Institut d'Estudis Catalans dedica a la figura de Ramon Aramon i Serra (Barcelona, 1907-2000), secretari general de l'entitat des de l'any 1942 fins al 1989, forma part del cicle d'actes, conferències i homenatges amb què el IEC commemora el centenari de l'home que, molt especialment durant els temps més foscos de la postguerra i el franquisme, en va fer possible la supervivència. És la gran proesa d'Aramon, que ningú no li escatima: la capacitat de treball, l'empenta i la visió de futur que va tenir per, just després de la desfeta de la Guerra Civil, tornar a assentar les bases del IEC i prendre'n personalment les regnes per tal d'evitar que l'entitat desaparegués irreparablement i, alhora, per tal d'anar aconseguint que progressivament l'Institut pogués recuperar la normalitat perduda. Per dur a terme una tal proesa, Aramon hagué d'emprar tota la intel·ligència,

La vida d'un home valuós i estimat. Una exposició de documents i fotografies ens fa més humà Ramon Aramon i Serra, que fou clau per a la supervivència de l'Institut d'Estudis Catalans i de la llengua catalana.

un impressionant esperit de sacrifici i inesgotables dosis d'habilitat. Però sobretot sobretot una tenacitat indefallent.

La tenacitat indefallent. Aquest és el títol de l'exposició del IEC, i no és ni arbitrari ni casual: perquè la

tenacitat és la primera característica que tothom esmenta de Ramon Aramon a l'hora de descriure'l. Una frase de Maria Aurèlia Capmany que hi ha gravada en una de les parets de la sala en deixa perfecta constància: "És molt fàcil de dir: Ramon Aramon va salvar l'existència del IEC; però és difícil de pensar que l'endemà de la derrota l'Institut ja no existia, i que calia tota l'energia, tota l'audàcia del món per a negar l'evidència i decidir que aquella entelèquia, sense casa, sense parets, sense llibres, continuaria existint." Més clar, impossible.

El doctor Oriol Casassas, membre de la secció de Ciències Biològiques del IEC, ha estat el comissari de l'exposició, i també ell remarca que la feina d'Aramon al capdavant del IEC fou "un miracle". Casassas conegué Aramon l'any 1935, quan ell assistia com a alumne a l'Institut Escola, on Aramon era professor de català i alemany. "Jo el vaig tenir de professor de català -explica Casassas- i ens va ensenyar a estudiar i aprendre jugant amb les paraules." Un dels aspectes més destacats d'Aramon va ser, segons Casassas, la importància que donava al català científic, que ell veia com la culminació de la normalitat de la llengua. Casassas dirigí el primer *Diccionari Enciclopèdic de Medicina*, i assenyala que "l'ajuda d'Aramon a l'hora de resoldre determinades qüestions, especialment les que feien referència als neologismes, va ser molt important. Inestimable".

Materials exposats. A l'exposició del IEC, els visitants hi podran trobar nombrosos documents i fotografies, que marquen el recorregut biogràfic del personatge i, alhora, de la institució. Una part d'aquest material prové de l'arxiu del IEC, i una altra part de l'arxiu familiar d'Aramon. Entre les fotografies, n'hi ha moltes d'indiscutible valor històric. A banda de les fotos familiars, que mostren la cara més privada d'Aramon (els seus pares jugant una partida d'escacs; ell a sis anys vestit amb una bata escolar i fent cara de murri increïblement seriós: "ja tot un caràcter", diu el simpàtic peu de foto), se'n poden veure dels seus mestres, amics i més estrets col·laboradors.

IEC
Visita, el 1983, de la mesa del Parlament de Catalunya, encapçalada pel president Heribert Barrera, a la seu del IEC. D'esquerra a dreta: Ramon Aramon, Heribert Barrera, Ramon Camp, Isldre Molas, Ramon Espasa i Felip Lorda.

Entre els mestres, es destaquen especialment Antoni Rubió i Lluch, Jordi Rubió i Balaguer i Ramón Menéndez Pidal, que Aramon conegué a Madrid quan anà a preparar-hi el doctorat, i amb el qual va unir-lo una sòlida amistat que durà tota la vida. També hi ha fotos dels anys que passà estudiant a Alemanya, entre Berlín i Leipzig, on va conèixer la que va acabar essent la seva muller i la mare dels seus fills, Hilde Stein. Els contactes que va establir en terres alemanyes acabaren essent molt profitosos per a Aramon quan ja ocupà el càrrec de secretari general del IEC, perquè li permeteren de crear una xarxa de relacions a l'estranger —a Alemanya, però també a França i a Itàlia— que, alhora que li serviren per a fer conèixer les tasques que portava a terme l'Institut, ell també utilitzava per a fer publicitat de la llengua i la cultura catalanes. En una altra fotografia —magnífica— es veu un jove Aramon amb un també jove Francesc de Borja Moll: el primer porta un vestit gris clar i corbata de quadres, està assegut sobre la barana de ferro d'una escala i passa la mà per sobre l'espatlla del segon, que

va amb un vestit negre i un corbatí impecable.

Tanmateix, el document estrella de l'exposició és, sens dubte, l'acta de la reunió que es féu l'any 1942 a casa de Josep Puig i Cadafalch, i que va significar la represa oficial de l'Institut d'Estudis Catalans després de l'aturada forçada per la derrota a la guerra. En aquella reunió hi van assistir els tres únics membres del IEC que quedaven a Barcelona: Josep Puig i Cadafalch, Josep Maria López Picó, i Eduard Fontserè. L'acta de la reunió va ser redactada per Aramon, que en aquella mateixa sessió va ser nomenat nou secretari general de l'Institut. En una altra fotografia, aquesta del 49, es pot veure la sessió anual celebrada aquell any a casa de Puig i Cadafalch: tots els assistents van vestits amb un lluit esmòquing, per tal de conferir seriositat i solemnitat a un acte que es duia a terme en un dels períodes de més hostilitat del règim franquista contra la llengua i la cultura catalanes.

El testimoni dels altres. L'exposició es completa amb un vídeo documental on apareixen, entre més,

Heribert Barrera, Joaquim Molas i Jordi Carbonell, que expliquen el testimoni personal sobre la figura d'Aramon i Serra. Barrera en destaca la importància com a corrector de la Gran Enciclopèdia Catalana, a la vegada que desmenteix la idea que tingués un caràcter dur i estricte, dient que era un home "flexible". Per una altra banda, Molas en remarca el caire d'activista político-cultural, "tant abans com després del 39", i afirma que Ramon Aramon i Serra "va crear les condicions necessàries per a assegurar la continuïtat del IEC, i de la llengua i la cultura catalanes".

De totes maneres, potser allò que més demostra la tenacitat indefallent d'Aramon és la frase de Jordi Carbonell que hi ha gravada en una de les parets de la sala: "Vaig viure la proposta que li feia una universitat alemanya d'una càtedra de filologia romànica, amb un elevat estipendi: hi renuncià per tal de continuar la seva tasca clandestina, passant gana ell i la família, a Barcelona." Més tenaç (i més valent i més sacrificat), impossible.

Pere Antoni Pons